

معاونت بهداشت

دفتر مدیریت و کاهش خطر بلایا

کمیته بهداشت کارگروه سلامت در حوادث غیرمترقبه

برنامه آموزش مستمر مدیران و کارشناسان

درس ۳

واژه های مدیریت و کاهش خطر بلایا (۱)

تهیه کنندگان: لیلا محمدی نیا، هما یوسفی

زیر نظر: دکتر علی اردلان

اهداف آموزشی:

در انتهای این درس، مخاطبین خواهند توانست:

- تعریف واژه های پایه در مدیریت خطر بلایا را بدانند

مخاطره (Hazard)

- رویدادی فیزیکی، پدیده یا فعالیت انسانی بالقوه خسارت زا (نه بالفعل) که ممکن است سبب تلفات جانی، ایجاد صدمات، خسارت به دارایی، از هم گسیختگی اجتماعی و اقتصادی یا تخریب محیط زیست شود.
- هر مخاطره با توجه به مکان، شدت، فراوانی و احتمال وقوع آن مشخص می شود.

انواع مخاطره (Hazards types)

انواع مخاطرات عبارتند از:

- **طبیعی:** الف) با منشأ زمینی مانند زلزله، آتشفشان، سونامی ب) با منشأ آب و هوایی مانند طوفان، سیل، رانش زمین، خشکسالی، و .. ج) با منشأ زیستی یا مانند حمله جوندگان و اپیدمی
- **انسان ساخت:** مانند انفجار، جنگ، سقوط هواپیما، حوادث شیمیایی،
- **اجتماعی طبیعی:** مانند تخریب جنگل که منجر به سیل می شود

بلايا (Disaster)

- از هم گسيختگی عملکرد یک جامعه یا اجتماع که منجر به آسیب گسترده انسانی، مواد، اقتصادی یا محیطی می شود و پاسخ به آن فراتر از ظرفیت آن جامعه است.
- وقوع یک بلا تابعی از معادله خطر در یک جامعه است (اسلاید بعد)

خطر (Risk)

- خطر عبارت است از آسیب ناشی از یک مخاطره در سطح مشخصی از آسیب پذیری و ظرفیت
- معادله خطر عبارت است از:
$$\text{خطر} = \text{مخاطره} \times \text{آسیب پذیری} / \text{ظرفیت}$$

آسیب پذیری (Vulnerability)

- آسیب پذیری عبارت است از خصوصیتی که باعث می شوند ما از وقوع یک مخاطره آسیب بینیم.
- مثال: آسیب پذیری بیشتر زنان، کودکان، سالمندان و بیماران در بلایا، مقاوم نبودن ساختمان در برابر زلزله، آسیب پذیری غیرسازه ای (یعنی لوازم و تجهیزات، تاسیسات آب و برق و گاز)

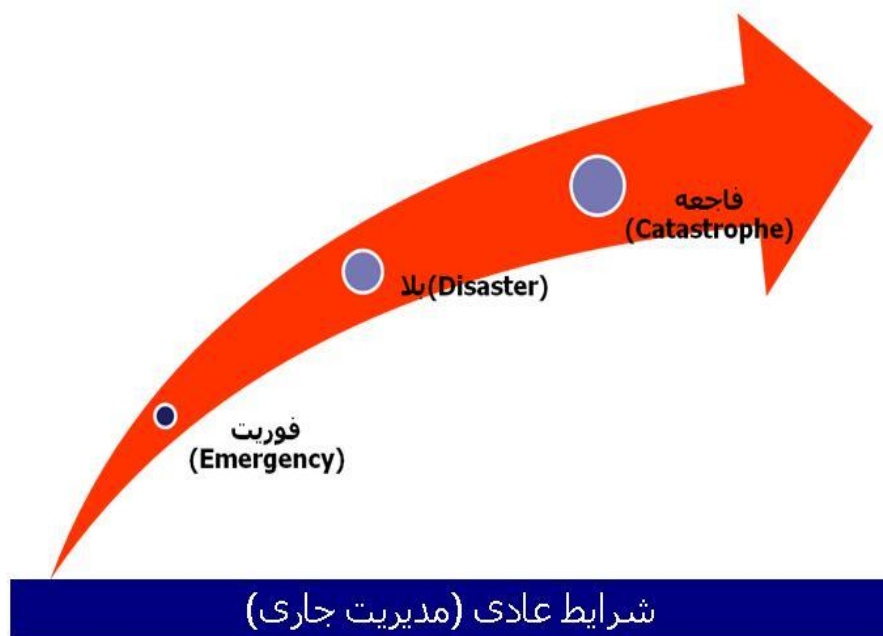
ظرفیت (Capacity)

- ظرفیت عبارت است از ویژگی هایی که پس از وقوع یک بلایا به ما امکان پاسخ بهتر و سریعتر را می دهند.
- مثال: تمرین قبلی، ذخیره مواد و ملزومات، داشتن وسایل ارتباطی مناسب، تیم های پاسخ سریع و ...

فوریت (Emergency)

- رویدادی است که مدیریت آن، فرآیند یا امکاناتی غیر از مدیریت جاری را می طلبد.
- آسیب پذیری بالا و ظرفیت کم، یک فوریت را تبدیل به بلا می کند.

نمای شماتیک ارتباط فوریت، بلا و فاجعه

- گاهی بجای واژه بلا از بحران (Crisis) استفاده می شود.

- فاجعه (Catastrophe) بالاترین سطح فوریت نسبت به تحمل جامعه است.

آزمون

۱- زلزله از کدام نوع مخاطرات است؟

الف) زمینی ب) آب و هوایی ج) زیستی د) هیچکدام

۲- معادله خطر شامل کدام جزء نیست؟

الف) مخاطره ب) آسیب پذیری ج) فاجعه د) ظرفیت

۳- کدام مورد مصداق آسیب پذیری نیست؟

الف) جنسیت زن

ب) سن پایین

ج) مقاوم نبودن سازه

د) نداشتن وسیله ارتباطی

آزمون

۴ - کدام گزینه بالاترین سطح فوریت نسبت به تحمل جامعه است.

الف) بلایا ب) فاجعه ج) بحران د) هر سه مورد

۵-..... فوریتی است که پاسخ به آن توانی فراتر از توان جامعه آسیب دیده نیاز دارد

الف) بلا ب) فاجعه ج) بحران د) هر سه مورد

پاسخ آزمون

(۱) الف

(۲) ج

(۳) د

(۴) ب

(۵) د

تعداد پاسخ های صحیح شما ؟
اگر تعداد پاسخ های صحیحی که داده اید، کمتر از ۵ است،
اسلایدها را از اول مرور کنید.

از این مجموعه اسلاید در سخنرانی ها و آموزش همکاران خود استفاده نمایید.

موفق باشید.